

Hospitality Consultants

Accommodatiebeleid Buren

26 januari 2016

Aan
Gemeente Buren
T.a.v. J. Marringa / J. Christiaans
De Wetering 1
4021 VZ Maurik

Van
Hospitality Consultants
Smallepad 13 - 15
Postbus 2186
3800 CD AMERSFOORT

Auteurs
Marieke de Kogel
Dick Leijen

Project
Accommodatiebeleid Buren

Betreft
Conceptrapportage

Ons kenmerk
154.034/RA160017_con/DL/MK

Datum
Amersfoort, 26 januari 2016

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Vraagstelling	4
1.3	Leeswijzer	4
2	De staat van de accommodaties	5
2.1	De gemeente Buren	5
2.2	Aanbodanalyse	7
2.3	Conclusie	11
3	De functiecirkel	13
3.1	Conceptueel model	13
3.2	De uitwerking en visualisering	16
3.3	Hoe de functiecirkel te gebruiken?	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de afgelopen jaren heeft de gemeenteraad in de gemeente Buren een aantal besluiten rondom maatschappelijke voorzieningen genomen die de visie in de gemeente Buren op het gebruik en beheer van de accommodaties aanzienlijk heeft veranderd. In de visie is als uitgangspunt gesteld dat de gemeente Buren niet primair verantwoordelijk is voor de invulling van vrije tijd. In de besluiten is het uitgangspunt gehanteerd dat besturen en beheerders zelf voor het beheer en de kosten van exploitatie van de dorpshuizen verantwoordelijk zijn. Ook zijn diverse subsidies afgeschaft en is er een beperkt budget van € 40.000,- beschikbaar voor het onderhoud van de dorpshuizen in de kleine kernen. Deze ontwikkeling sluit aan bij de landelijke trends en ontwikkelingen waarin burgerparticipatie en eigen verantwoordelijkheid steeds belangrijker wordt.

In de uitwerking van deze besluiten is gebleken dat **de gemeente nu onvoldoende handvatten en middelen heeft om aanvragen en initiatieven van gebruikers en beherende instellingen goed te kunnen beoordelen en te ondersteunen.** Mede door de ontwikkelingen in het sociale domein, de vergijzing en het sociale leefklimaat in de dorpen zien we dat de vraag aan de gemeente om ondersteuning en middelen groot is. Om deze en andere afwegingen goed te kunnen maken is er behoefte aan een **kader/meetlat voor het accommodatiebeleid in de gemeente Buren dat concrete handvatten biedt om (investerings)beslissingen te nemen over verschillende accommodaties.**

1.2 Vraagstelling

Aan Hospitality Consultants is gevraagd een meetlat (hierna functiecirkel) te ontwikkelen dat, rekening houdend met de maatschappelijke opgave in de dorpen, concrete handvatten biedt voor:

- De functie (maatschappelijke functie) van de accommodaties.
- Het aanbod van accommodaties.
- Rol van de gemeente en het particulier initiatief.

In dit functiecirkel wordt de volle breedte van maatschappelijke accommodaties meegenomen (sport, welzijn, cultuur, zorg en onderwijs), om vanuit deze integraliteit de juiste afwegingen te kunnen maken. Om deze reden is er ook geen onderscheid gemaakt in de eigendomssituatie van de verschillende accommodaties.

Een tweede belangrijk uitgangspunt is dat ervoor is gekozen om geen "dichtgetimmerd" accommodatieplan te ontwikkelen. Het sociale domein verandert op dit moment te sterk om een allesomvattend plan te kunnen maken dat toekomstbestendig is. **Een functiecirkel biedt wel de nodige flexibiliteit om met recente informatie, in dialoog met gebruikers en beherende instellingen, te komen tot de juiste afwegingen.**

Omdat geen accommodatieplan is gemaakt, is er ook voor gekozen om in dit stadium geen uitgebreide inventarisatie te maken van het bestaande accommodatieaanbod. **Die uitgebreide inventarisatie is pas nodig als de functiecirkel concreet wordt toegepast.**

1.3 Leeswijzer

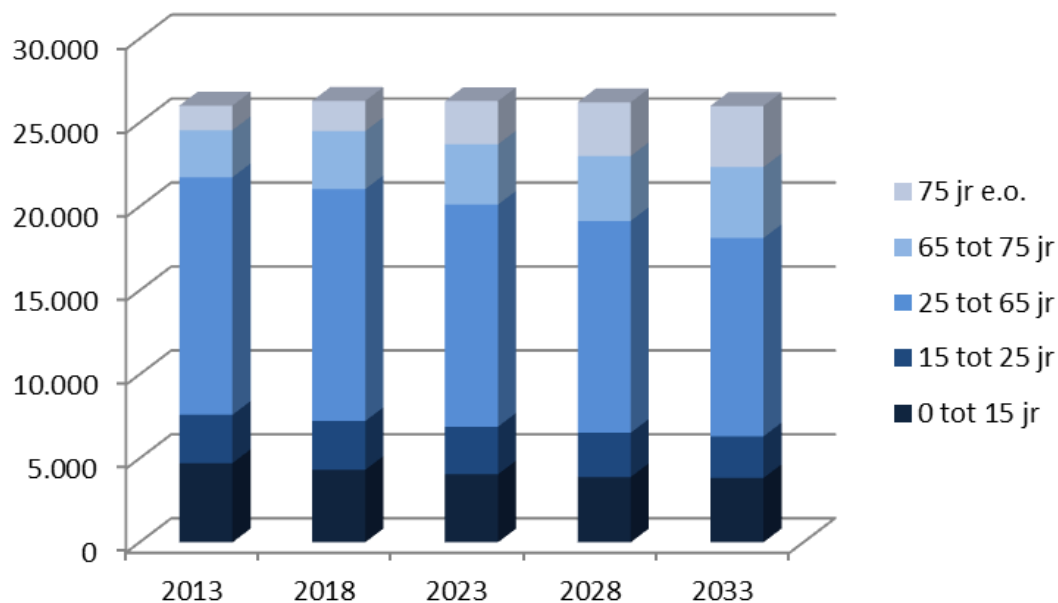
Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 schetsen we kort de huidige staat van de accommodaties in de gemeente Buren. In hoofdstuk 3 beschrijven we de functiecirkel, de uitwerking van de functiecirkel en het gebruik.

2 De staat van de accommodaties

2.1 De gemeente Buren

De gemeente Buren telt ruim 26.000 inwoners verdeeld over 15 kernen en een aantal buurtschappen. De gemeente Buren kan daarmee getypeerd worden als een plattelandsgemeente, de grootste kern (Lienden) telt bijna 6.000 inwoners. De verwachting is, zoals in figuur 1 naar voren komt, dat in de komende jaren de totale bevolking in de gemeente Buren ongeveer gelijk zal blijven.

Figuur 1: Leeftijdsopbouw in de gemeente Buren

Bron: Gemeente Buren

Uit figuur 1 komt eveneens naar voren dat binnen de gemeente Buren er sprake is van een toenemende vergrijzing. In 2033 zien we 18 procent minder jongeren en een dalende potentieel werkende bevolking van 16 procent. Er is sprake van een toenemende grijze druk, waarbij de verhouding gaat verschuiven van (65+/20-65 jarige) 1 / 3,6 naar 1 / 2,6. Deze toenemende grijze druk zal van invloed zijn op middelen, participatie en behoeften van mensen. Zo zal nabijheid van accommodaties naar verwachting een belangrijkere rol gaan spelen, maar niet voor iedereen. Ook zien we dat nieuwe concepten als 'huis voor de buurt' sterk in de behoefte van de huidige senioren voorzien. Juist daarom is het van belang om nu al te gaan kijken naar de accommodaties in de gemeente en daarmee toekomstbestendigheid, toegankelijkheid en vervangbaarheid als belangrijke aspecten daarin mee te nemen.

Naast deze demografische ontwikkelingen zien we ook een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die van sterke invloed zijn op de aard, functie en aanbod van accommodaties.

- De drie decentralisaties leggen een grote verantwoordelijkheid bij de gemeente en bij de burger neer, t.a.v. zorg en welzijn. Nieuwe initiatieven, zoals wijkteams en 'Huis voor de buurt' hebben een sterke preventieve en laagdrempelige werking.
- Door het scheiden van wonen en zorg heroriënteren zorgorganisaties zich en kunnen ruimten anders ingezet worden.
- De Novelle van Blok beperkt woningcorporaties in hun investeringen. Maatschappelijk vastgoed behoort niet (meer) tot hun (kern)taken.

- In het onderwijs zien we door de ontgroening een krimp in de leerlingaantallen. Passend onderwijs biedt juist ook aan kinderen die meer hulp en ondersteuning nodig hebben een plek aan in het reguliere onderwijs. Dit vraagt echter wel om andere faciliteiten.
- In de sport en verenigingsleven zien we een aantal veranderingen. Zo wisselen mensen vaker van vereniging (men voelt meer verbinding met de activiteit dan met de vereniging zelf), sporten vaker individueel en buiten verenigingsverband. De vergrijzing zorgt er tevens voor dat sommige sporten steeds minder uitgeoefend zullen worden, aangezien niet alle sporten geschikt zijn om tot op hoge leeftijd uit te oefenen (tennis kan bijvoorbeeld tot op hogere leeftijd worden uitgeoefend dan voetbal).

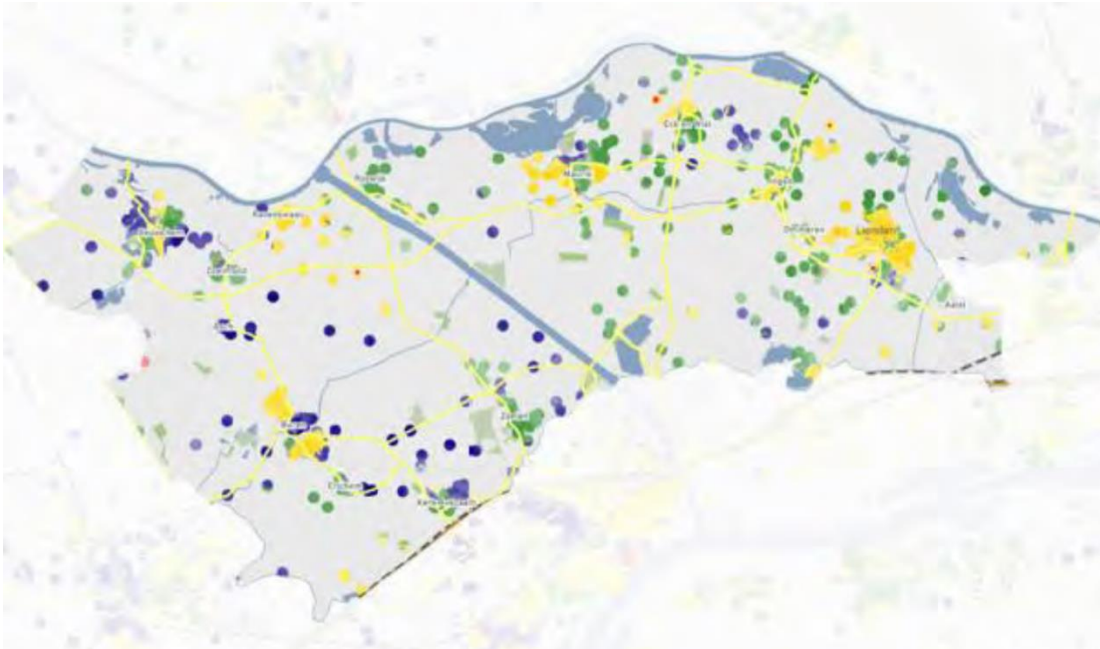
Naast de demografische kenmerken en de maatschappelijke trends is het tevens van belang te kijken naar de waarden en behoeften van de inwoners van de gemeente Buren. Deze waarden en behoeften zeggen iets over de behoefte aan accommodaties, hun functie (bijvoorbeeld faciliterend of ook organiserend) en programmering (bijvoorbeeld vast of incidenteel) in de directe woonomgeving. Hiervoor is gebruik gemaakt van de leefstijlmethodiek van SmartAgent die onderscheid maakt in vier leefstijlgroepen of belevingswerelden (rood, geel, groen en blauw) (meer informatie op www.samr.nl). In het algemeen zijn de meeste inwoners van de gemeente Buren groepsgericht (figuur 2). De inwoners zijn bij voorkeur onderdeel van een groep en laten zich min of meer leiden door de groep. Voor de inwoners is de omvang van de groep wel verschillend. Een deel van de mensen richt zich bij voorkeur op zijn kleine kring van vertrouwde mensen die zij al lang kennen (familie, vrienden, buren waar men al lang naast woont) en zoekt minder makkelijk contact met 'vreemde' anderen (groene belevingswereld). Een ander deel van de inwoners staat hier wel meer voor open en beschouwt zijn dorp of meerdere dorpen als groep waarmee zij zich verbonden voelen (gele belevingswereld). Beide groepen hechten veel waarde aan ontmoetingsplekken en activiteiten in de directe woonomgeving. De groene belevingswereld hecht daarbij aan plekken die van oudsher daarvoor al gebruikt werden, de gele belevingswereld zoekt vooral ontmoetingsplekken op waar verschillende groepen samenkomen en waar sprake is van een sterke inloopfunctie. Zij hechten gemiddeld genomen minder waarde aan traditie.

Aan de westzijde van het Amsterdam-Rijnkanaal zien we de blauwe belevingswereld dominanter terugkomen. Deze groep is minder gehecht aan de woonomgeving, maar verbindt zich vooral aan groepen met min of meer gelijkgestemden in interesse en inkomen. Deze groep vindt ontmoetingsplekken en activiteiten in de directe woonomgeving minder van belang. Men is bereid om verder te reizen voor een activiteit of accommodatie die beter bij de voorkeuren past.

Op basis van de leefstijlen ontstaat inzicht in de plekken waar maatschappelijke accommodaties een grotere of minder grote rol vervullen in de behoefte van de inwoners.

Figuur 2: Leefstijlen in de gemeente Buren

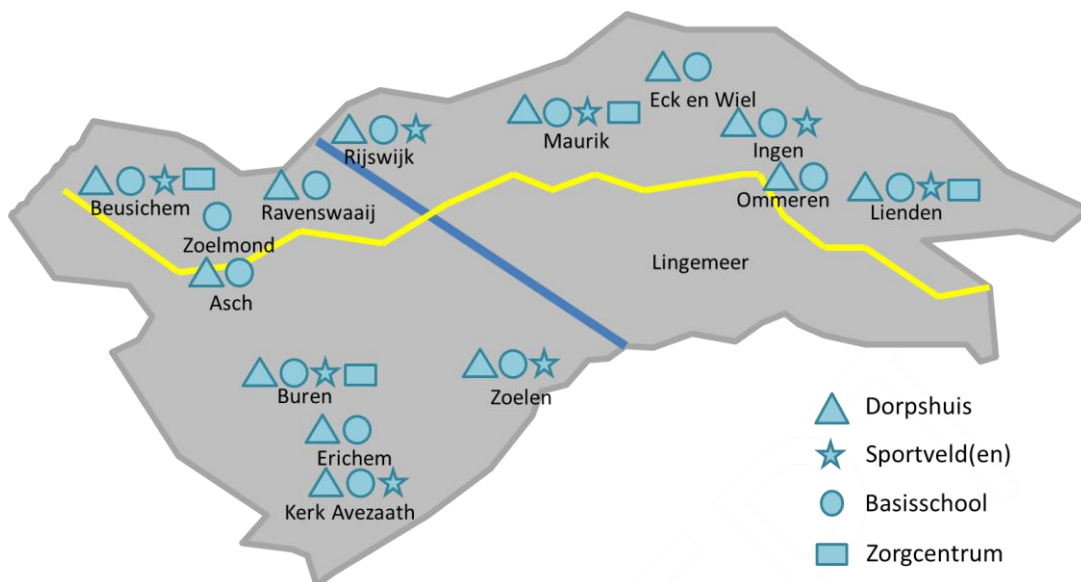
Bron: SmartAgent, 2015

2.2 Aanbodanalyse

De gemeente Buren kent een actief verenigingsleven. In elke kern zijn verschillende verenigingen actief. De verenigingen zijn zeer divers in doel, omvang en slagkracht. De vitaliteit van de verenigingen staat bij een aantal verenigingen onder druk door afnemende jeugdaantallen, afnemende ledenaantal en/of een beperkt aantal vrijwilligers dat zich inzet voor de vereniging.

Dit actieve verenigingsleven vindt zijn plek in een fijnmazig aanbod van accommodaties. Bijna elk dorp beschikt over een eigen school en dorps huis (waarvan een deel in commerciële handen). Tevens beschikken de meeste dorpen over een sportaccommodatie (binnen en/of buiten). De vier grote kernen beschikken over een zorgaccommodatie, al dan niet met 'huis van de buurt' concept. Verder is er een ruim aanbod van kerken en cafés/restaurants. Al met al ruim voldoende plekken om het verenigingsleven te huisvesten.

Figuur 3: Een fijnmazig aanbod

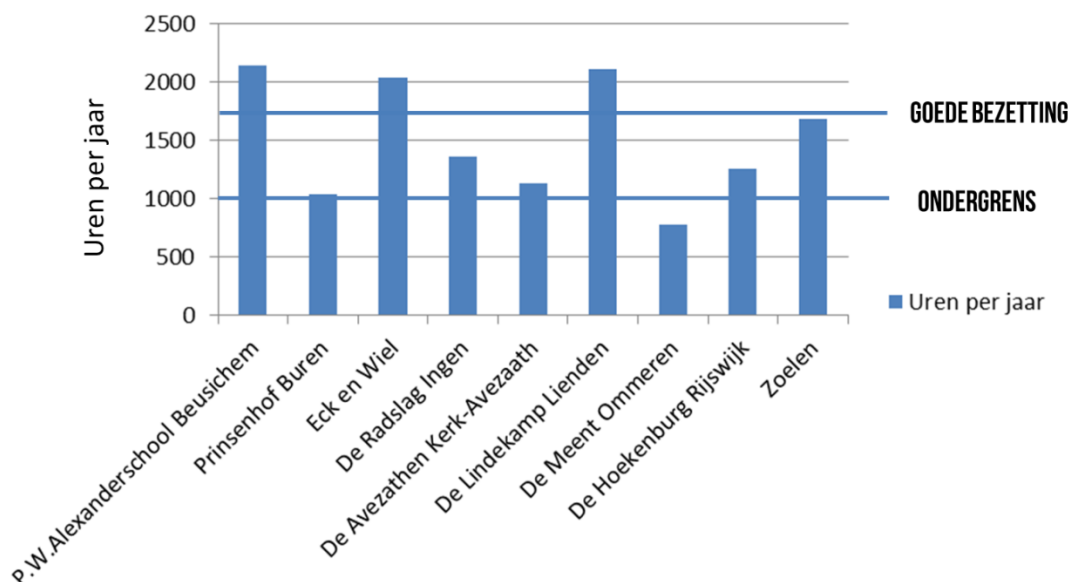

Dit fijnmazige aanbod is door Hospitality Consultants onder de loep genomen, op basis van de gegevens die bij de gemeente beschikbaar zijn. Hierbij is onder meer gekeken naar het gebruik van de accommodaties, de functionaliteit, kwaliteit en samenhang en het beheer van de accommodaties.

Het gebruik van de verschillende typen accommodaties geeft een beeld over het aanbod van de accommodaties in verhouding tot het gebruik hiervan en/of het aantal m² dat beschikbaar is. In de onderstaande grafieken is in beeld gebracht hoe het staat met de bezettingsgraad van de gymzalen. Hier valt op dat de gymzalen in Beusichem, Eck en Wiel (hier vindt ook bewegingsonderwijs uit Maurik plaats) en Lienden een goede bezettingsgraad kennen, dat wil zeggen meer dan 1.750 uur per jaar. De gymzalen in Kerk-Avezaath, Zoelen, Rijswijk (hier vindt ook bewegingsonderwijs uit Maurik plaats) en Ingen hebben een redelijke bezettingsgraad. De Prinsenhof in Buren en De Meent in Ommeren zitten tegen de ondergrens aan of zelfs eronder.

Daarnaast is er een particuliere sporthal in Beusichem. Dit is de enige sporthal in de gemeente en deze wordt, zover wij kunnen beoordelen, goed gebruikt.

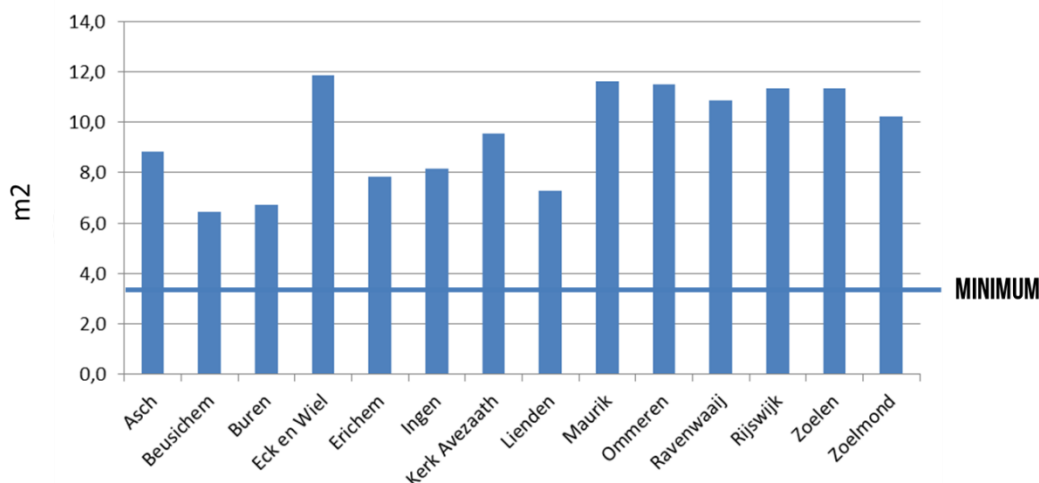
Figuur 4: Bezettingsgraad gymzalen

Bron: Gemeente Buren

Het basisonderwijs in de gemeente Buren zit flink ruim in zijn jasje. Vanuit de rijksoverheid geldt er een minimale bruto vloeroppervlakte van 3,5m² per leerling. Op basis van de huidige leerlingaantallen zitten alle scholen daar ruimschoots overheen (figuur 5). Dit betekent behoorlijk wat leegstand in aantallen klaslokalen. Het schoolbestuur heeft inmiddels initiatief genomen om na te denken over een meer integrale aanpak van (onderwijs)kwaliteit, betaalbaarheid en organiseerbaarheid op gebiedsniveau met andere voorzieningen.

Figuur 5: BVO per leerling

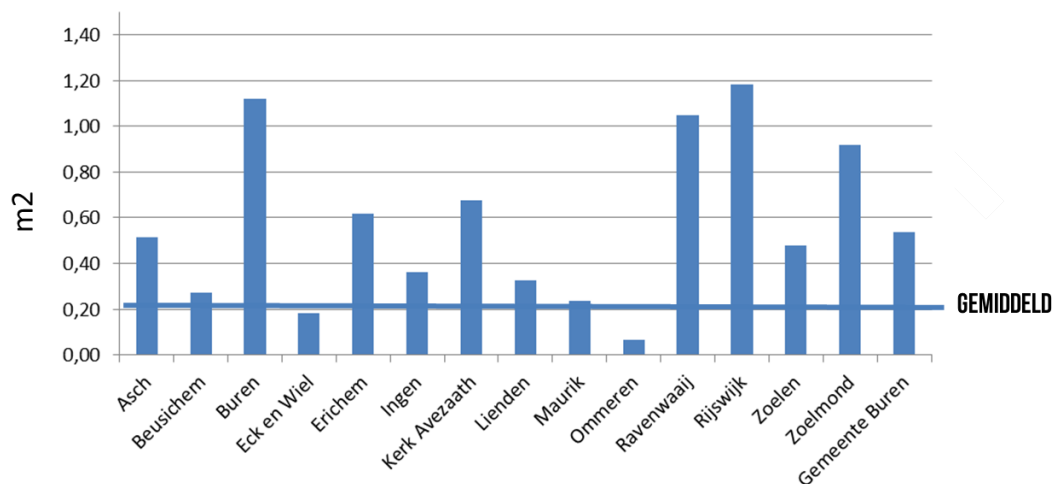

Bron: Gemeente Buren

Tevens is er gekeken naar het aantal vierkante meters dat in de gemeente Buren aan ontmoetingsruimte beschikbaar is. Hierbij zijn alle vormen van bezit meegenomen, commercieel en niet-commercieel.

Echter, al in de werksessies werd geconcludeerd dat lang niet alle accommodaties zijn meegenomen (naar schatting staat ongeveer 40% op de lijst). Ook zal een scherper onderscheid gemaakt moeten worden tussen ontmoetingsruimte die specifiek voor de gemeenschap is en ontmoetingsruimten met een bredere functie. Toch geeft het onderstaande overzicht wel weer dat ten opzichte van het gemiddelde in Nederland (0,2 m² per inwoner), in kleinere gemeenschappen, er zeker sprake is van een groot aanbod aan ontmoetingsplekken. Ommeren is hierin een uitzondering, maar in Ommeren is in dit overzicht alleen de Breipot meegenomen. In Buren is alleen De Oude Melkfabriek meegenomen.

Figuur 6: Ontmoetingsruimte afgezet t.o.v. het aantal inwoners

Bron: Gemeente Buren

Naast het gebruik is ook gekeken naar de functionaliteit en kwaliteit. Opvallend is dat de meeste accommodaties niet multifunctioneel gebruikt worden. Zo is in een van de interviews de behoefte aan een accommodatie in een speeltuin geuit, terwijl in de school ernaast een ontmoetingsruimte aanwezig is. Dit zelfde zien we terug op de sportcomplexen. De accommodaties op deze complexen worden veelal door één vereniging gebruikt. Zoals gesteld, staat mede door de veranderende koers in de gemeenteraad, de kwaliteit en het onderhoud van de accommodaties onder druk. Aan de buitenzijde is veelal nog wel iets aan onderhoud gedaan, maar met name bedrading, dakbedekking, wanden en vloeren zijn verouderd. De meeste panden zijn uit de jaren '60, '70 en '80 en deze beginnen steeds meer onderhoud te vragen. Asbest is ook een probleem.

Veel accommodaties worden niet multifunctioneel gebruikt. Elke accommodatie kent zijn eigen beheerorganisatie, wat varieert van een zelfstandige beheerder of uitbater tot een vrijwilligersgroep/organisatie die verantwoordelijk is voor beheer en exploitatie. Uit de interviews is naar voren gekomen dat de belasting op de vrijwilligers groot is, en dat deze met enerzijds de vergrijzing en anderzijds de maatschappelijke ontwikkelingen op zorg en welzijn, naar verwachting niet kleiner zal worden. Op dit moment zijn er al accommodaties die het (sociaal) beheer niet georganiseerd krijgen (zoals Kulturhus Lienden en de voetbalvereniging in Ingen). Voor de toekomst zal dit naar verwachting vaker een probleem worden.

Op basis van deze analyse kunnen we de volgende conclusies trekken.

- Er is (te) veel aanbod in de gemeente. Zo zien we dat de bezettingsgraad in een aantal gymzalen achterblijft en er verhoudingsgewijs heel veel m² beschikbaar zijn voor activiteiten met een sterke ontmoetingscomponent. De basisschoolleerlingen hebben ten opzichte van de gemiddelde richtlijnen veel ruimte tot hun beschikking.

- Er is sprake van een zeer versnipperd aanbod. In de meeste kernen zijn verschillende accommodaties beschikbaar, maar deze zijn relatief klein (bijvoorbeeld een voetbalcomplex met 2/3 velden en gymzalen in plaats van sportzalen). Elk dorp voorziet in zijn eigen behoefte (en veelal met overschot aan m2). We zien weinig relatief grootschalige accommodaties, die daarmee ook meerdere kernen bedienen.
- Nieuwe accommodaties worden niet optimaal benut. Zo zien we dat bijvoorbeeld het Kulturhus in Lienden kampt met leegstand (o.a. in de groepsruimte). Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen, maar opvallend is dat weinig nieuwe accommodaties op dit moment optimaal gebruikt worden.
- De kwaliteit van de veel van de huidige accommodaties staat onder druk. Mede ingegeven door alle bezuinigingen kampen veel van de accommodaties met (grootschalig) achterstallig onderhoud. Ook asbest blijkt in een aantal accommodaties een probleem te zijn.
- Op sommige plekken staat het beheer onder druk, in veel andere situaties is deze kwetsbaar. Veel accommodaties draaien op vrijwilligers. Op de meeste plekken gaat dit redelijk tot goed, soms ontstaat er te veel druk op een te kleine groep vrijwilligers. Dit brengt risico's met zich mee.
- Er is een beperkte samenhang tussen de accommodaties en de accommodaties richten zich veelal ook maar op een functie/doelgroep. Veel accommodaties zijn er of voor sport, of voor ontmoeting, of voor onderwijs. Er zijn weinig kruisbestuivingen (zoals bijvoorbeeld de muziekvereniging die oefent op het sportcomplex). Ook wordt er tussen de accommodaties beperkt samengewerkt.
- Exploitatierisico's. Door het ruime aanbod, waar ook kerken, café's en zorgcentra deel van uitmaken, is er ook sprake van concurrentie. Dit brengt risico's met zich mee in de exploitatie van de accommodaties.

2.3 Conclusie

De veranderende wet- en regelgeving, zoals benoemd in de inleiding hebben de visie op accommodatiebeleid in verschillende gemeenten veranderd. De zelfredzaamheid van burgers is leidend, de gemeente ondersteunt waar nodig en waar mogelijk. De corporaties zijn door de nieuwe wetgeving (Novelle van Blok) meer gebonden aan hun kerntaak. Investeren in maatschappelijke accommodaties en in het sociaal beheer hiervan is nog maar zeer beperkt mogelijk. De gemeente Buren wil in de toekomst vooral accommodaties en initiatieven ondersteunen die bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Om dit op een goede manier te kunnen doen, zal de functiecirkel hieraan moeten bijdragen.

In hoofdstuk 2 zien we terugkomen dat de samenstelling van de bevolking in de gemeente Buren gaat veranderen. De gemeente vergrijst en de meeste kernen ook. Dit houdt in dat zowel de maatschappelijke vraagstukken rondom zorg en ondersteuning veranderen (zo hebben senioren een grotere zorgvraag) als ook de behoeften van de senioren (sociaal leven vindt meer dan nu in de kern plaats, eenzaamheid wordt een groter probleem). De verwachting is dat aspecten als nabijheid, ontmoeting en saamhorigheid een nog grotere rol gaan spelen dan op dit moment het geval is. Om dit te faciliteren zal er in het toekomstig accommodatiebeleid meer rekening moeten worden gehouden met samenhang en samenwerking. Daarnaast is visie op spreiding en locatie, ook in het kader van de leefbaarheid, belangrijk om voldoende rekening te kunnen houden met deze aspecten.

We zien ook dat de bevolking in de gemeente Buren niet overal hetzelfde is en ook niet in de toekomst hetzelfde zal zijn (leefstijl is leeftijdsafhankelijk). De vraag en de beantwoording van de vraag zal in het westelijk deel van de gemeente anders zijn dan in het oostelijk deel. Zo zal naar verwachting de vraag in het westelijk deel meer individueel georiënteerd zijn dan in het oostelijk deel. De vraag naar het aantal accommodaties die specifiek zijn gericht op de gemeenschap is in het oostelijk deel ook wat sterker. In relatie tot vraag en aanbod kunnen we hiermee goed rekening houden met de verschillende behoeften van mensen.

Het huidige aanbod in Buren aan accommodaties is talrijk en voorziet op dit moment in vierkante meters ruimschoots aan de vraag. Echter, veel van de accommodaties kampen met achterstallig onderhoud en sluiten niet helemaal aan bij de behoefte van mensen. Zo is er maar een zeer beperkte inloofunctie en veel accommodaties zijn alleen geopend bij activiteiten. Ook opvallend is dat veel nieuwe accommodaties niet optimaal gebruikt worden, terwijl sommige accommodaties waar veel sociale activiteiten plaatsvinden juist sterk verouderd zijn.

We voorzien zeker voor de toekomst problemen met exploitatie en beheer van verschillende accommodaties in de gemeente Buren. Al met al een goed moment om een functiecirkel op te stellen om zo ook deze vraagstukken inzichtelijk en bespreekbaar te maken en daarmee vraag- en aanbod (in hoeveelheid en kwaliteit), samenhang en samenwerking en de behoeften binnen de verschillende kernen (ook in het kader van leefbaarheid) op elkaar af te stemmen.

3 De functiecirkel

3.1 Conceptueel model

In het vorige hoofdstuk is op hoofdlijnen een beeld geschetst van de staat van de accommodaties in de gemeente Buren. Zoals al in de inleiding is vermeld, ligt geen diepgaande inventarisatie aan dat beeld ten grondslag.

Om de juiste besluiten te nemen over de toekomst van het accommodatie-aanbod in de gemeente Buren is diepgaande inventarisatie noodzakelijk. De ontwikkelde functiecirkel biedt daartoe een instrument en heeft tot doel om een onderbouwd en genuanceerd inzicht te verschaffen in het functioneren van de gemeenschapsaccommodaties in de gemeente Buren. Op basis van dit inzicht kunnen keuzes worden gemaakt over de ontwikkeling van het accommodatie-aanbod. Die keuzes kunnen betrekking hebben op de maatschappelijke functie van de accommodaties, op de hoeveelheid en spreiding van de accommodaties en op de wijze van beheren en exploiteren.

Gegeven dit doel zijn de onderwerpen benoemd, uitgewerkt naar variabelen, die het beeld geven over het functioneren van accommodaties. De onderwerpen en variabelen tezamen hebben de pretentie om een compleet en afgewogen beeld te geven van het huidige en potentiële functioneren van een accommodatie.

De onderwerpen

De functiecirkel bestaat uit de volgende onderwerpen:

- HUIDIGE FUNCTIONEREN
 - A. De maatschappelijke functie
 - 1. Bereik
 - 2. Samenhang/samenwerking
 - 3. Maatschappelijke context
 - 4. Leefbaarheid en sociale opgave
 - B. Fysieke kenmerken
 - C. Organisatie en beheer
 - 1. Gebruik
 - 2. Beheer, financiën, risico's
- ONTWIKKELPOTENTIE
 - A. Maatschappelijke functie
 - B. Fysieke kenmerken
 - C. Organisatie en beheer

De centrale gedachte achter de functiecirkel is de volgende:

Accommodaties die:

- een groot bereik hebben,
 - een samenhangend aanbod hebben en samenwerken met andere instellingen,
 - liggen in dorpen/kernen met een relatief grote vraag/behoefte,
 - een belangrijke bijdrage leveren aan leefbaarheid en de sociale opgave,
 - kwalitatief (technisch en functioneel) op orde zijn,
 - een hoge bezetting kennen/goed worden gebruikt,
 - en goed worden beheerd en geëxploiteerd,
 - of zich op elk van deze onderwerpen kunnen ontwikkelen
- vormen de basis voor het toekomstige accommodatie-aanbod in de gemeente Buren.

Hiernavolgend wordt elk van de onderwerpen nader toegelicht:

HUIDIGE FUNCTIONEREN

De maatschappelijke functie

Met het onderwerp "de maatschappelijke functie" wordt de maatschappelijke betekenis van een accommodatie voor het verzorgingsgebied vastgesteld. Dit gebeurt aan de hand van een viertal variabelen, die elk weer uit een aantal subvariabelen bestaan.

Bereik

De eerste variabele die in kaart wordt gebracht is het bereik. Daarbij wordt gekeken naar:

- De leeftijdsgroepen die door de accommodatie worden bereikt. Is dit één specifieke groep of wordt een brede weerspiegeling van de bevolking uit het verzorgingsgebied bereikt.
- Het bereikcijfer, waarbij wordt gekeken welk deel van de potentiële doelgroep van de accommodatie ook daadwerkelijk gebruik maakt van de accommodatie.
- Het verzorgingsgebied, waarbij wordt vastgesteld of de accommodatie een functie vervult voor een buurt of (deel) van een kern of een groter verzorgingsgebied heeft.

Samenhang/samenwerking

Bij de tweede variabele wordt meer gekeken naar de functie die de accommodatie vervult voor de gebruikers. Gekeken wordt naar:

- Openstelling, waarbij wordt vastgesteld of de accommodatie uitsluitend open is tijdens activiteiten van gebruikersgroepen of dat de accommodatie ook een openbare inloofunctie kent.
- De samenwerking waarbij wordt gekeken naar de mate waarin de accommodatie en haar gebruiker(s) inhoudelijk met elkaar samenwerken en met andere instellingen.
- Als laatste wordt in kaart gebracht of de accommodatie uitsluitend een ruimte biedende functie heeft (ruimte ter beschikking stelt aan gebruikers) of ook zelf activiteiten en een programmering aanbiedt.

Maatschappelijke context

Bij deze derde variabele wordt vooral gekeken naar het verzorgingsgebied waar de accommodatie een functie voor vervult en de eisen die dat gebied stelt aan de aard en omvang van het accommodatie-aanbod. Gekeken wordt naar:

- De mate waarin inwoners van het gebied actief participeren in de samenleving, blijkend uit de deelname aan sociale verbanden, verenigingen, etc.
- De mate waarin inwoners van het gebied zelfredzaam zijn of juist afhankelijk zijn van bijvoorbeeld de gemeente om te kunnen participeren.
- De aard en de omvang van de behoefte aan gemeenschapsaccommodaties.

Leefbaarheid en sociale opgave

De vierde variabele zoomt in op de bijdrage van een accommodatie aan de leefbaarheid binnen het verzorgingsgebied en de bijdrage die de accommodatie levert aan de sociale opgave binnen het gebied. Specifiek wordt gekeken naar:

- De mate waarin de accommodatie en de activiteiten bijdragen aan de sociale opgave, gebaseerd op beleid van de gemeente Buren, in het gebied.
- De aard en de omvang van de zorg-/hulpvraag in het gebied.
- De impact die het verdwijnen van de accommodatie zal hebben op de leefbaarheid in het gebied.

De fysieke kenmerken

Bij dit onderwerp wordt gekeken naar de kwaliteiten van de accommodatie zelf. Betreft het een gebouw of voorziening die technisch en functioneel op orde is, een goede ligging kent, etc.? Specifiek worden de volgende onderwerpen in kaart gebracht:

- De technische kwaliteit, waarbij wordt gekeken naar de onderhoudstoestand en de mate waarin de accommodatie is aangetast door veroudering.
- De functionaliteit, waarbij wordt gekeken naar de mate waarin de accommodatie geschikt is voor de functie die hij nu vervult.
- De belevingswaarde, waarbij wordt gekeken naar esthetische kwaliteit, de mate waarin een accommodatie uitnodigend is, etc.

- De bereikbaarheid/ligging, waarbij de ligging ten opzichte van het verzorgingsgebied, parkeermogelijkheden en ontsluiting in kaart worden gebracht.
- De mate waarin de accommodatie geschikt of geschikt te maken is voor het huisvesten van meerdere en andere functies.

Organisatie en beheer

Bij dit onderwerp wordt gekeken naar hoe de accommodatie gebruikt wordt in het verzorgingsgebied en naar de toekomstbestendigheid van de wijze waarop de accommodatie wordt beheerd en geëxploiteerd. Daartoe worden twee variabelen in kaart gebracht (elk weer uitgesplitst):

Gebruik

Dit onderwerp richt zich op het gebruik en de bezetting van de accommodatie en de mate waarin die de toets der kritiek kunnen doorstaan. Gekeken wordt naar:

- De bezettingsgraad van de accommodatie en de mate waarin de bezetting te doen gebruikelijk is.
- De mate van multifunctionaliteit van het gebruik, waarbij wordt gekeken naar de diversiteit van het gebruik.
- Of en in welke mate er sprake is van een vervangende accommodatie in de nabijheid indien de accommodatie de functie verliest.

Beheer, financiën, risico's

Dit onderwerp brengt de beheersvorm en de sterke/zwakke punten van het beheer in beeld door middel van:

- Het bestuur en de mate waarin sprake is van een compleet en slagvaardig bestuur van de accommodatie.
- De omvang en samenstelling van het vrijwilligerskader bij beheer en exploitatie van de accommodatie.
- De exploitatieresultaten en de mate waarin kostendekkend kan worden geëxploiteerd.
- De financiële positie en de mate waarin sprake is van schulden of juist reserves.
- De aanwezigheid van een beleids- of actieplan waarin de toekomstplannen voor de accommodatie zijn neergelegd.

ONTWIKKELPOTENTIE

De tot dusver beschreven onderwerpen hebben elk betrekking op het huidige functioneren van een accommodatie, maar zeggen nog niet alles over het toekomstige functioneren. Dat toekomstige functioneren zou kunnen verslechteren (b.v. door bevolkingskrimp), maar zou ook kunnen verbeteren door gerichte maatregelen. Om die reden zijn ook onderwerpen toegevoegd die een beeld geven van de ontwikkelpotentie van een accommodatie. Net als bij het huidige functioneren wordt de ontwikkelpotentie weergegeven op de drie hoofdonderwerpen "maatschappelijke functie", "fysieke kenmerken" en "organisatie en beheer".

Maatschappelijke functie

Bij de ontwikkelpotentie van de maatschappelijke functie wordt gekeken naar de (on)mogelijkheden om het bereik, de samenhang/samenwerking en de bijdrage aan de leefbaarheid en de sociale opgave van een accommodatie te verbeteren. Daarbij wordt ingezoomd om de mogelijkheden die het gebied biedt en op de wil van de beherende instelling (het bestuur) om deze verbetering te realiseren.

Fysieke kenmerken

Bij de ontwikkelpotentie van de accommodatie wordt vastgesteld of en in welke mate de accommodatie eenvoudig (en dus met lage kosten) of niet of nauwelijks (of met zeer hoge kosten) aanpasbaar is om de gewenste/potentiele functie te kunnen vervullen.

Organisatie en beheer

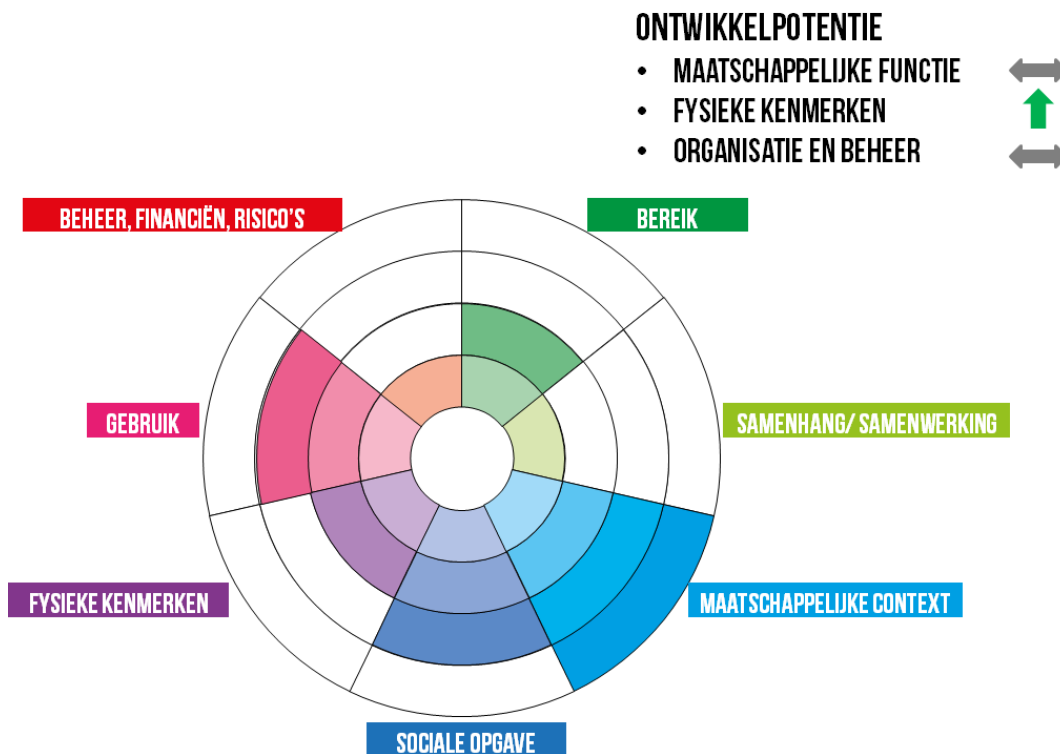
Bij dit onderdeel wordt gekeken naar de mogelijkheden voor het verbeteren van de bestuurskracht, het uitbreiden van het vrijwilligerskader en verbeteren van de exploitatieresultaten.

3.2 De uitwerking en visualisering

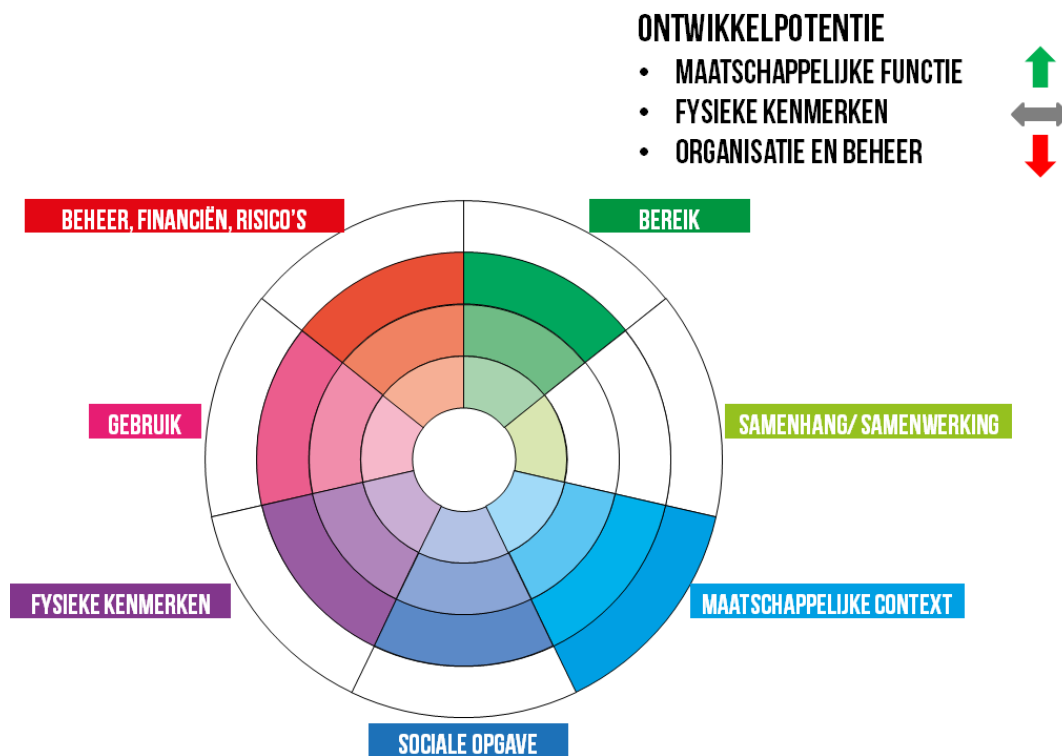
Voor elk van de – in de vorige paragraaf – genoemde variabelen is een scoremethodiek uitgewerkt. Aan elk van de variabelen kan een score worden toegekend van 1 (laag) tot 5. Elke variabele heeft een wegingsfactor van 1 (minder belangrijk) tot 3 (meest belangrijk). De scores en de wegingsfactoren leiden op die wijze tot een totaalscore per onderwerp van minimaal 1 tot maximaal 5. De uitgewerkte scoremethodiek treft u aan in bijlage 1.

De scores worden vervolgens gevisualiseerd door middel van een cirkeldiagram. Deze diagram bestaat uit 7 taartpunten (de 7 hoofdonderwerpen van het huidige functioneren). Elke taartpunt bestaat uit een eigen kleur en uit vijf schijven in de betreffende kleurschakering. Hoe hoger de score op een onderwerp (dus hoe beter de accommodatie scoort), hoe meer schijven gekleurd zijn.

Rechtsboven de cirkeldiagram is vervolgens door middel van pijlen aangegeven welke de ontwikkelpotentie is van een accommodatie. In de onderstaande figuren treft u een tweetal voorbeelden aan van de toepassing van de functiecirkel op twee accommodaties.

Sterk samengevat betreft het bovenstaande voorbeeld een accommodatie die is gelegen in een gebied met een grote vraag naar/behoefte aan maatschappelijke activiteiten, waarbij geldt dat deze accommodatie maar een beperkt deel van de doelgroep bereikt, desondanks een aantoonbare bijdrage levert aan de sociale opgave en goed wordt gebruikt. De accommodatie verkeert in een slechte staat en het beheer is sterk onderontwikkeld. De accommodatie is overigens goed aanpasbaar (ontwikkelperspectief) om de activiteiten beter te kunnen huisvesten.

Voor deze accommodatie geldt dat eigenlijk op alle onderwerpen goed wordt gescoord, behalve op het onderwerp samenhang en samenwerking. De accommodatie functioneert nog teveel op zichzelf (geen inhoudelijke samenwerking met andere accommodaties in de nabijheid), maar kan zich op dat onderdeel nog ontwikkelen.

Sterk samengevat geldt dat de toekomstwaarde van de tweede accommodatie (fors) groter is dan die van de accommodatie in het eerste voorbeeld.

3.3 Hoe de functiecirkel te gebruiken?

De functiecirkel heeft vooral zijn waarde als de volgende uitgangspunten worden aangehouden bij de toepassing van de meetlat:

Gebiedsgericht

De gemeente Buren heeft als ambitie om te komen tot een vraaggericht en samenhangend accommodatie-aanbod voor de verschillende gebieden van de gemeente. De gebieden zijn niet noodzakelijkerwijs de afzonderlijke kernen, maar veeleer clusters van kernen (de kerngebieden), die in elkaars nabijheid zijn gelegen en een bepaalde mate van overeenkomst hebben in sociale opgave en bevolkingssamenstelling.

Om de gebiedsgerichte afweging van vraag en aanbod van accommodaties te bereiken is het wenselijk dat alle accommodaties in een bepaald gebied door middel van de functiecirkel in kaart worden gebracht en vervolgens in hun samenhang worden geanalyseerd. Op die wijze kunnen verstandige afwegingen worden gemaakt voor het totale accommodatie-aanbod in een gebied en ook voor de spreiding. In dit kader kan rekening gehouden worden met het voorzieningengebruik in de aangrenzende gemeenten. De verwachting is echter dat de uitwisseling ongeveer gelijkwaardig is, waardoor er verstaan kan worden met het bovenstaande uitgangspunt (de functiecirkel per kerngebied toepassen).

Met oog voor de schaal

Sommige accommodaties hebben een functie voor een kern of dorp terwijl andere accommodaties een functie hebben voor een groter gebied (b.v. een cluster van kernen in geval van een grotere buitensportaccommodaties of zelfs de hele gemeente in geval van een sporthal).

Bij het toepassen van de functiecirkel moet worden gestart met het vaststellen van de huidige schaal/het huidige verzorgingsgebied van de betreffende accommodatie. Vanuit de kenmerken van dat gebied wordt de functiecirkel vervolgens ingevuld voor de betreffende accommodatie.

Zoveel mogelijk op basis van bestaande informatie

De gemeente Buren beschikt inmiddels over veel informatie over het gebruik, het functioneren en de kenmerken van de accommodaties. Het toepassen van de functiecirkel kan/moet zoveel mogelijk plaatsvinden op basis van die gegevens, met een toetsing achteraf door gebruikers, besturen, etc. Hierbij is het wel van belang dat de informatie zo veel mogelijk juist en volledig is. Dit om de discussie goed met elkaar te kunnen voeren. Het vooral sturen van een korte vragenlijst over bezettingsgraden, activiteiten en beheer kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

De procedure

Start met invullen functiecirkel op ambtelijk niveau

De functiecirkel wordt in eerste instantie per cluster van kernen ingevuld door ambtenaren van de gemeente Buren. De functiecirkel wordt ingevuld door drie personen waarvan 2 uit het sociale domein en 1 persoon van de afdeling Vastgoed.

Bij de invulling wordt onderscheid gemaakt naar "harde variabelen" (variabelen waarbij de wijze van meten en de score niet subjectief zijn) en "zachte variabelen" (de meer subjectieve). Voor de harde variabelen geldt dat de ambtena(a)r(en) van het betreffende domein de score invult/invullen (bijvoorbeeld de variabelen op het gebied van maatschappelijke functie door de ambtenaren sociaal domein, die op het gebied van fysieke kenmerken door de ambtenaar Vastgoed). Voor de zachte variabelen geldt de volgende procedure:

- Elke persoon scoort deze variabelen.
- De drie scores worden vervolgens onderling besproken. Indien de drie individuele scores geen of nauwelijks verschillen vertonen, wordt de gemiddelde score aangehouden. Indien de scores verschillen vertonen, vindt een inhoudelijke discussie plaats en wordt gekomen tot een eenduidige score.

Visie per cluster

Na het invullen van de functiecirkel per cluster wordt een ambtelijke visie op hoofdlijnen ontwikkeld voor de richting waarin het accommodatie-aanbod zich zou moeten/kunnen ontwikkelen. Die visie bevat de uitgangspunten voor de functie van de accommodaties, het aantal en de omvang, de kwaliteit, de functionaliteit en de integraliteit.

Toetsen en bespreken tijdens dorpsavonden

Tijdens bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de accommodaties worden de uitkomsten van toepassing van de functiecirkel gepresenteerd en besproken. Daarbij geldt dat deze bijeenkomsten worden georganiseerd op het niveau van clusters van dorpen.

Onderwerpen van bespreking zijn:

- De juistheid en herkenbaarheid van toepassing van de meetlat.
- Het trekken van gezamenlijke conclusies over de richting waarop het accommodatie-aanbod zich moet ontwikkelen, gegeven de uitkomsten.
- Het bespreken van de visie op hoofdlijnen van het toekomstige accommodatie-aanbod.

Het is mogelijk dat – gegeven de emotionele impact van deze bijeenkomsten – meerdere bijeenkomsten per cluster van dorpen nodig zijn om alle onderwerpen goed te bespreken.

Beleid

De resultaten van de dorpsavonden worden omgezet in conclusies en gemeentelijk accommodatiebeleid. Deze beleidsstukken worden wederom besproken met de vertegenwoordigers van de accommodaties tijdens dorpsavonden.

CONCEPT